

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Випуск 14

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку
економіки України в умовах європейської інтеграції”
м. Київ, МАУП, 28 травня 2015 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2015

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 4 від 15.04.15)*

Редакційна колегія:

А. М. Подоляка (голова), д-р юрид. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (заступник голови), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
А. С. Лисецький, д-р екон. наук, проф.;
К. В. Муравйов, канд. юрид. наук, доц.;
І. П. Розпутенко, д-р наук держ. упр., проф.;
Л. В. Романова, д-р екон. наук, проф.;
В. Є. Сафонова, д-р екон. наук;
Г. П. Ситник, д-р наук держ. упр., проф.;
Ю. П. Сурмін, д-р соц. наук, проф.;
Н. М. Чернуха, д-р пед. наук, проф.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Становлення і розвиток української державності : [зб. наук. пр.] /
МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 14: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку економіки України в умовах європейської інтеграції”, 28 травня 2015 р. / редкол.: А. М. Подоляка (голова) [та ін.]. — 2015. — 258 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичної конференції, присвяченої проблемам і перспективам соціально-економічного розвитку України в умовах європейської інтеграції.

Для науковців і громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Коваль М. І. Особливості застосування методики аудиту розрахунків з оплати праці на підприємстві	77
Ковальчук А. Ю. Сучасний стан та перспективи забезпечення економічної безпеки	81
Козлова А. І. Інноваційна діяльність — запорука успішного функціонування економіки та безпеки України.....	83
Кулик А. В. Основні підходи та методи наукового обґрунтування механізмів забезпечення сталого розвитку економіки регіонів	87
Матюха М. М. Аспекти управлінського обліку при формуванні інформаційного ресурсу підприємства в умовах застосування інформаційних систем.....	91
Могилевская О. Ю. Маркетинговые подходы к формированию инновационной политики промышленного предприятия как ключевого фактора повышения конкурентоспособности	93
Морева В. В., Іванова В. В., Турбіна О. І. Стратегія розвитку електроенергетичного комплексу регіону	97
Медвідь Ф. М., Чорна М. Ф., Храпачевська О. П. Правова культура суспільства в умовах європейської інтеграції.....	100
Новальська Н. І., Суліма Н. М. Управління якістю сільськогосподарської продукції та її конкурентоспроможність	106
Тьорло В. О., Пантюх А. А. Сучасні проблеми експорту інформаційних технологій суб'єктами господарювання України.....	108
Тьорло В. О., Мірошніченко В. В. Парадигма регіонального соціально-економічного розвитку України за умов європейської інтеграції	113
Фещенко О. Л. Стратегічні орієнтири розвитку промислового виробництва України.....	116
Філіна Г. І. Роль транснаціональних корпорацій у розвитку економіки України	119
Черниш Л. О., Легка Л. М. Інноваційні процеси як джерело економічного та соціального розвитку держави.....	123
Чеховська О. М., Коваль М. І. Реформування і розвиток бухгалтерського обліку в Україні	127
Чирчик С. В. Формування комплексу маркетингу освітніх послуг для навчальних закладів дизайн-освіти	131

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДИКИ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Теоретичний розгляд питань про розрахунки з оплати праці на підприємстві має актуальне значення, оскільки оплата праці є досить важливою ланкою системи соціально-трудових відносин і найскладнішою у вирішенні соціально-економічної проблемою. З одного боку вона є основним (і часто єдиним) джерелом грошових доходів найманих працівників, основою матеріального добробуту членів їхніх сімей, з іншого — суттєвою часткою витрат виробництва і ефективним засобом мотивації працівників до досягнення головної мети діяльності підприємства. Оплата праці входить до складу національного доходу країни, виступає об'єктом державного регулювання [3].

Належна організація оплати праці й усіх розрахунків, пов'язаних з нею, є основою соціально-трудових відносин найманих працівників, роботодавців і держави, що впливають на ефективність управління трудовими ресурсами та їх належного використання [4].

У процесі становлення соціально-ринкової економіки в Україні все більшого розвитку набуває аудиторська діяльність [2]. З'являються нові види аудиту — аудит ефективності, адміністративної діяльності, кадровий аудит, аудит за завданням спеціального призначення тощо. Підприємства починають замовляти не тільки послуги з проведення обов'язкового аудиту, але й перевірок окремих видів діяльності, типів операцій, стану розрахунків тощо. Паралельно з розвитком аудиторських послуг удосконалюється нормативно-правова база, що регулює аудит в Україні, напрацьовуються відповідні методики, досвід, відбувається інтеграція норм аудиту України з міжнародними стандартами [7 с. 5,68].

Аудит розрахунків з оплати праці — це дуже трудомістке і відповідальне завдання з надання впевненості, бо поєднує в собі елементи фінансового аудиту й аудиту на відповідність, що пов'язано з необхідністю дотримання трудового та податкового законодавства при формуванні економічної інформації про розрахунки з оплати праці та інші виплати працівникам підприємства [5,6].

Сучасний стан розвитку соціально-економічних відносин з оплати праці, висуває особливі вимоги до формування мети, завдань, об'єктів аудиту та оцінки наданої інформації про розрахунки за виплатами працівникам, що

має враховувати інтереси усіх сторін цих відносин — роботодавця, працівника і держави. Зважаючи на вказані обставини та доведену в економічній літературі та чинному законодавстві важливість обліково-аналітичної категорії “оплата праці” [3], доцільно запровадити разом з виконанням загального аудиту фінансової звітності підприємства здійснення обов’язкових для будь-якого підприємства завдань з аудиту спеціального призначення — аудиту виплат працівникам з винесенням за його результатами відповідного аудиторського висновку [7, с. 75].

Аудит у сфері праці та її оплаті — це система заходів зі збору інформації, її аналізу й оцінки на цій основі рівня ефективності діяльності підприємства з організації праці та її оплати. Об’єктом аудиту є трудовий колектив, персонал підприємства та розрахунки з ним, його діяльність. За метою такого аудиту персонал підприємства і його праця мають подаватися у вигляді системи показників, що дозволяють охарактеризувати: результативність, ефективність функціонування трудового колективу; ефективність систем оплати праці; результативність організації робочих місць, розподілу робіт; ефективність використання робочого часу, ресурсів та ін. [5].

При цьому оцінка ефективності діяльності працівників та оплата їх праці розглядається як головна, глобальна мета аудиту. Аудит дозволяє переконатися у взаємній відповідності діяльності підприємства з управління персоналом і стратегії його розвитку, а також взаємній відповідності регламентації соціально-трудова відносин і законів, правил, інструкцій та методик, у тому числі і внутрішньогосподарських, що визначають цю діяльність. За результатами належно організованої аудиторської перевірки можуть бути визначені напрями для встановлення, зміни чи удосконалення стандартів, методик тощо. Фахова перевірка, як правило, сприяє кадровим перестановкам, які поліпшують якісний склад трудових ресурсів, кар’єрному просуванню більш перспективних співробітників і розвитку їхньої творчої активності. Стосовно зацікавленої роботи безпосередньо з кадровими службами підприємства, то тут аудит дозволяє підвищити їх роль, наблизити їхню діяльність до стратегічної мети і поточних завдань підприємства, загострити їх увагу на найважливіших питаннях ефективної організації праці та її адекватної оплати. Багатогранність і різноманітність цілей аудиту підприємства в сфері праці та її оплати спонукає нас ставитись до цієї процедури як до складного явища, яке потребує належного наукового і методичного забезпечення.

Так, подібно до фінансових перевірок аудит розрахунків з оплати праці повинен проводитися з певною періодичністю, щоб переконатися у неухильному і систематичному виконанні поставлених на перспективу завдань. До того ж аналіз і оцінка окремого показника чи явища у відриві від інших, як правило, не дають бажаного результату, оскільки необхідний комплексний підхід. При цьому слід зазначити, що достатньо ефективна перевірка, яка гарантує повну і достовірну інформацію про результати впровадження сучасних програм управління і розвитку персоналу, може цілком правомірно розглядатись як вагомий внесок у вирішення стратегічних завдань підприємства [7, с. 79].

Аудит з розрахунків з оплати праці повинен здійснюватися у кілька етапів: підготовчий, що включає розробку відповідних методичних підходів до проведення перевірки; збирання інформації; аналізу й обробки інформації та оцінки ефективності аудиторської перевірки [7, с. 87]. Аудит — це сучасна форма науково-практичного дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, тому важливо, щоб його результати ґрунтувалися на об'єктивних, порівняльних і достовірних даних. При організації таких перевірок допускається використання будь-яких видів документації з праці і трудових відносин.

Основними ж джерелами інформації, які використовують при проведенні аудиту розрахунків з оплати праці, є закони й інструкції, трудові показники, результати анкетування працівників та інтерв'ю з ними, первинна документація, статистична звітність з праці, бухгалтерська фінансова звітність, дані податкової звітності тощо. Застосовують відповідні методи і прийоми аудиту: інспекція зобов'язань з оплати праці та ступеня використання резервів, оцінка, опитування, запит (підтвердження), спостереження за виконанням роботи посадовими особами, аналітичний огляд, документальна перевірка, формальна, логічна та арифметична перевірка, підрахунок, економікоматематичні, статистичні методи.

Для проведення аудиторського дослідження можна залучати співробітників даного підприємства чи представників інших організацій, наприклад, на принципах аутсорсингу. У кожному з цих підходів є свої переваги і недоліки. Свої працівники більше знають про підприємство, і їм легше визначити, які аспекти потребують критичної оцінки, їм простіше проводити опитування й анкетування тому, що вони в меншій мірі розглядаються опитуваними як загроза їх інтересам, тобто як щось вороже. Разом з тим їм складніше подивитися на існуючі на підприємстві проблеми “зі сторони”, оскільки вони самі багато в чому звикли з існуючими порядками; а отже, їм важко бути абсолютно об'єктивними і незаангажованими в своїх оцінках. Такі якості як об'єктивність і незалежність більш притаманні залученим зовнішнім фахівцям, яким немає необхідності піклуватися про “честь мундира”, вони не залежать від керівників досліджуваного підприємства і які, нарешті, будучи фахівцями у сфері організації праці та її оплати, знайомі з найновітнішими ідеями і досягненнями. Обидва підходи доцільно застосовувати на практиці, оскільки організація праці тісно пов'язана з трудовим законодавством, а оцінка легітимності діяльності фірми у даній сфері є також однією з цілей аудиту.

Керівництво підприємства може в результаті проведеної аудиторської перевірки ще раз уточнити, наскільки дотримуються вимог законів і інструкцій посадові особи підприємства, на які покладено обов'язки організації праці, ведення обліку розрахунків з оплати праці, обліку особового складу, робочого часу, правильності утримання податків і відрахувань із заробітної плати [4]. Досягнення рівних можливостей щодо забезпечення зайнятості, техніки безпеки й охорони здоров'я, пенсійних програм — ось ті основні макроеко-

номічні проблеми, реалізація яких на мікрорівні може бути перевірена в процесі фахово організованого аудиту праці та її оплати. Оцінку стану цієї роботи на підприємстві можна дати не тільки на основі перевірки документації і звітності, але й на базі аналізу анкет, опитувальних листів, у результаті бесід із працівниками.

Крім того, специфічна мета аудиторської перевірки полягає в тому, що вона не тільки визначає, наскільки дотримуються на підприємстві положень законів, правил й інструкцій, але й одночасно в ході індивідуальних і групових бесід та зустрічей із працівниками, аналізу матеріалів анкет і опитувальних листів дає можливість виявити застарілі інструкції і вимоги, що не були вчасно або оновлені, або відмінені. Вихід із законотворчою ініціативою у вищі керівні органи держави і подальше усунення таких можливих обмежень може саме по собі стати джерелом зростання продуктивності праці на макрорівні чи принаймні на макрорівні спростити роботу працівників підприємства.

Отже, належно організований фаховий аудит розрахунків з оплати праці, як елемент виявлення резервів підвищення ефективності праці і прибутковості підприємства, є одним із найбільш перспективних факторів ринкової економічної політики підприємства, що особливо наочно проглядається в умовах трансформації економіки. Сучасні методичні прийоми і процедури аудиту є ефективним інструментом дослідження як мікроекономічних, так і макроекономічних проблем організації праці та її оплати, який може успішно застосовуватись практично до дослідження всіх елементів дослідження трудових відносин. Систематичне проведення аудиторських перевірок дасть можливість правильно оцінити стан і перспективи розвитку трудових відносин на підприємстві, а відтак забезпечити ефективне використання наявних трудових ресурсів суб'єкта господарювання.

Література

---

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 р. № 996-XIV.
2. Закон України “Про аудиторську діяльність від 22.04.93 р. № 3125-XII.
3. Закон України “Про оплату праці” від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 “Виплати працівникам”: Наказ Міністерства фінансів України від 27.10.2003 р. № 601.
5. Аудит: Навч. посіб. / за ред. Сопко В. В. — К.: ВД “Професіонал”, 2006. — 576 с.
6. Аудит: Застосування міжнародних стандартів аудиту в аудиторській практиці України: Навч. посібник / Аудиторська палата України; Спілка аудиторів України; Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України / Іван Ісакович Пилипенко (заг. ред.). — К.: ТОВ “ІАМЦ АУ “СТАТУС”, 2005. — 172 с.
7. Коваль М. І., Михайленко О. В. Аудит. Організація і методика аудиту: опорний курс лекцій / М. І. Коваль, О. В. Михайленко. — К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2014. — 222 с.